

הרב אליעזר זוסיא פריעדמאן

טול אטריכים דהסידי באטיב - 45, טוקאן יצ"ו

ביאת אליהו הנביא בליל הסדר

בספר טעמי המנהגים (אות תקנ"א) הביא בשם הגר"א בטעם המנהג שמוזגין כוס חמישית וקורין אותו כוס של אליהו, משום דאיכא פלוגתא בגמ' אם צריכין כוס חמישי, ולא אפסקא הלכתא, וכשיבא אליהו יתברר הספק, ועל כן מוזגין הכוס מספק, ואין שותין אותו, וקוראין אותו כוס של אליהו, כי כבואו יתבררו כל הספיקות, וגם ספק זה, ע"כ.

ועוד טעם כ' בספר חידושי מהר"ז בינגא (לר' זעליגמאן מבינגא זצ"ל תלמידו ומחוננו של המהר"ל) אחר שהביא את דברי הגמ' שאין אליהו בא לא בערבי שבתות ולא בערבי ימים טובים מפני הטורה, כלומר טורה היה להתעסק עמו ולא מצי להכין לצורך יו"ט ושבת, כתב "והנה ראיתי יש בני אדם בלילי פסח, שמוזגין כוס מיוחד ומעמידין על השולחן, ואומרים שזה הכוס לאליהו הנביא, ולא ידעתי מאין זה הטעם, ונראה דהטעם יוצא מהכא, שאם יבא אליהו הנביא בליל פסח, כאשר אנו מקוים ומחכים לו בזה הלילה, וצריך גם הוא לכוס דאפילו עני שבישראל לא יפחתו לו מד' כוסות, דאי לא הוי כוס מוכן לשם, א"כ צריכים אנו להתעסק לו בכוס², ודילמא ימנע מסדר של פסח, ומה מאד חשו על זה כדאשכחן מעשה בר' אליעזר ור' עקיבא שהיו מסוכין בבני ברק והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותה הלילה, וכל המאריך למפר ביציאת מצרים הרי זה משובח עכ"ל³.

א. ואגב יש לציין מש"כ בספר סדר הדורות בשנת ה' אלפים ר"ס, בשם ס' צמח דוד, וז"ל, ר' לעמלן היה מבשר על משיח שנת ה' אלפים ר"ס, ובכל תפוצות ישראל האמינו לדבריו, גם בין העמים היה הקול נשמע והולך וגדול, ורבים האמינו לדבריו, ואדוני מורי זקני זעליקמאן גאנו, הרס ונתן תנור המיוחד לפסח לאפות מצה, בהבטחתו הגמורה שלשנה הבאה יאפה מצות בארץ הקדושה, ושמעתי מפי מורי הזקן מו"ה אליעזר טריווש אב"ד דקהילת פראנקוורט שאמר, כי לא דבר ריק הוא ושנתן אות ומופת, ואמר אולי החטא גרם ועכבוהו.

ב. ועיין בקובץ דרכי הוראה (שאלות ותשובות מהגאון רבי אשר ווייס שליט"א קובץ ז') דנשאל שם האם כוס של אליהו שאין שותין ממנו האם צריך טבילה עיי"ש. ולפי מה שכתב ר' זעליגמאן בוודאי צריך טבילה, דהרי כל הטעם שמכנינים היא משום דכשיבא אליהו יהיה לו כוס לקיים ד' כוסות, א"כ בוודאי צריך טבילה, כדי שיהא לאליהו הנביא כוס טבול, והבן.

ג. ובהוצאות מכון ירושלים בהגהות על הספר הג"ל כתבו וז"ל ממשמעות הסברו של רבנו, נראה שהמנהג שהכיר, היה להכין כוס לאליהו בתחילת הסדר, כדי שאם יבוא בליל הסדר, תהיה לו כוס מוכנה, וזה כמנהג "קצת קהלות אשכנז ואיטליא" המוזכר בדברי מהר"מ חאגיז בספר "ברכת אליהו" עמ' נה וז"ל שם, "כי בליל פסח בהתחלת הסדר מכנינים כוס אחת, וממלאים אותו יין ואומרים זה הכוס הוא לאליהו הנביא", וכך משמע מדברי בעל "קצור שלחן ערוך" שכתב דין זה בתחילת הלכות הסדר (סי' קיט סעיף א), אמנם מדברי מהר"ל והחזק יעקב" שהביאו המנהג בסדר כוס רביעי נראה שאין זה המנהג כפי שהביאו רבנו כאן, ע"כ.

וּלְפִי ב' הטעמים הנ"ל עדיין לא מצאנו מקור ומעם למה שאומרים העולם דאליהו הנביא בא לכל בית ישראל כליל פסח.

אולם בדברי מהר"ם חגיו בסוף ספרו שתי הלחם, מצאנו לו מקור, דהשיב שם למו ששאל לו מקור למנהג זה, וז"ל: אשר לזאת אען ואומר לך, הוה זהיר בדבריך, ואל תלעיג במנהגן של ישראל, דכעין תורה היא לכל הפחות, והכנת הכוס לאלהו זכור לטוב, יש לו שורש למטה וענף עץ אבות למעלה, א"כ הכא זכינו לקיים מנהגן של ישראל כליל פסח, להכין לו כסא דמהמנותא, ומטה ושולחן ערוך, שבו ישראל מקיימים את הפסח, ודאי להגיד שבחן של ישראל, ולהזכיר לפני הקב"ה שקיימו מה שקיבלו, במצות הפסח התלויה במילה, אין כאן ספק כי בא יבוא ברכה אליהו הנביא ז"ל בכל בתי ישראל,

ד. ומצינו במהר"ל סוף הלכות שבת, דמהאי טעמא מזכירין אליהו הנביא במוצאי שבת, כדי להחזיק לו טובה, כי איתא בתוספתא דאליהו יושב במוצאי שבת תחת עץ החיים וכתב זכיות של שומרי שבת עיי"ש. ועיין בספר כף החיים (בסימן ל"א) לר' חיים פלאגי ז"ל דמסיים על דברי התוספתא הוה "אוי ואבוי למו שמחלל שבת ובא כליל מוצאי שבת וקורא לאליהו כי אין ספק דסניגורו נעשה לו קטיגורו" ע"ב.

נמצא דאליהו משגיח ומעיד על שתי מצות, על מילה כמבואר בזהר ובמדרש, ועל שבת כמבואר בפסיקתא, ומה מאד יומתק לפי"ז את המדרש בקהלת רבה (י"א) ר"א אומר "תן חלק לשבעה" אלו ז' ימי שבת כמד"א "ויהי בשביעית ביום השבת", "וגם לשמונה" אלו ח' ימי המילה דכתיב "וישם פניו בין ברכיו" וגו', ולמה בין ברכיו אלא אמר אליהו הנביא לפני הקב"ה רבש"ע אפילו אין ביד בניך אלא זכות שתי מצוות הללו שבת ומילה כדאי שתרחם עליהם עכ"ל, הרי שלך לפניך דבשבת ומילה אליהו מבקש רחמים עלינו.

ה. והנהגה בהא דאליהו הנביא בוא יבא לכל ברית מילה שאנו עושים, יש לנו בזה שני מקורות, האחד הוא בפרקי דרבי אליעזר (בפירק כט), והשנית הוא בזהר הקדוש בפרשת לך לך, אולם בעוד שבפרקי דרבי אליעזר משמע שהוא שכר לאליהו הנביא על שקינא קנאה לה, בזהר הקדוש לא משמע כן, אלא משמע שהוא עונש לו שדיבר לשון הרע על כלל ישראל.

וז"ל הפרקי דרבי אליעזר פרק כט: "זכן היו ישראל נוהגין למול עד שנחלקו לשתי מלכות, ומלכות אפרים מנעו מהם את המילה, ועמד אליהו ז"ל וקנא קנאה גדולה ונשבע על השמים שלא להוריד טל ומטר על הארץ וכו', נגלה עליו הקב"ה ואמר לו מה לך פה אליהו אמר לו קנא קנאתי, א"ל הקב"ה לעולם אתה מקנא, קנאת בשטים על גלוי עריות, שנאמר פנחס בן אלעזר, וכאן אתה מקנא, חייך שאין ישראל עושין ברית מילה, עד שאתה רואה בעיניך, מכאן התקינו חכמים שיהיו עושים מושב כבוד למלאך הברית, שנאמר ומלאך הברית אשר אתם חפצים הנה בא, וכו' עכ"ל הפרקי דרבי אליעזר.

וז"ל הוזהר: והוא סליק ואסהיד קמי קודשא בריך הוא, ת"ח בקדמייתא כתיב (מלכים א' י"ט) מה לך פה אליהו וגו', וכתיב קנא קנאתי ליי' (אלהי צבאות) כי עזבו ברייתך בני ישראל וגו', א"ל חייך בכל אתר דהאי רשימא קדישא ירשמון ליה בני בבשרהון אנת תודמן תמן, ופומא דאסהיד דישאל עזבו הוא יסהיד דישאל מקיימין האי קיימא, והא תנינן על מה אתענש אליהו קמי קודשא בריך הוא, על דאמר דלטורא על בנוי וכו' עכ"ל.

הרי לפניך מדברי הוזהר דזהו עונש לאליהו הנביא במה שצריך לבא לכל ברית, והחיד"א בספרו מראית עין (יבמות צו) הביא בשם הרב מהר"י צמח ז"ל שהעיר על הוזהר דמה עונש היא לו במה שבא לכל ברית? ותירץ דבזמן שהיא למטה במילות מאבד החידושים שמתחדשים במתיבתא דרקיעא, ע"כ דברי המהר"י צמח.

לראות קיום המצוה אחת שהוא שתיים, פסח ומילה שהם מקיימים, ויעלה לנו השמימה להמליץ בעד כלל ופרט, למהר ולהחיש גאולתם, ופדיון נפשם בנאולה האחרונה, עכ"ל.

ועיין בחק יעקב (סימן ת"פ סק"ו) דהביא בשם הפסח מעובין שכתב בשם ספר המנהיג, דיש מנהג בכמה מקומות שאין נועלים החדרים שישינים שם כליל פסח, כי בניסן נגאלו ובניסן עתידין הוגאל, דכתיב ליל שימורים לילה המשומר מששת ימי בראשית, ואם יבא אליהו ימצא פתח פתוח ונצא לקראתו מהרה, ואנו מאמינים בזה, ואית סמך לדבר בירושלמי דכתובות פ' הנושא, ויש באמונה זו שכר גדול עכ"ל הפ"מ. והחק יעקב מסיים

והוסיף החיד"א ואע"ג דבמילה שולח ניצוץ אחד (דהיינו דאליהו אינו הולך רק שולח ניצוץ אחד), נראה דכוונת הרב דבמתיבתא דרקיעא צריך שיהיה בכל בחינותיו, מעין דוגמא למה שחקרו הראשונים דמאחר דאליהו ז"ל הוה שכיח אצל התנאים והאמוראים, אמאי לא פשיט כל בעיות שבתלמוד ונשארו בתיקו שהוא ר"ת תשבי יתרץ קושיות ואבעיות, והגם כי היעב"ץ ז"ל בס' לחם שמים סוף עדיית הלעיג על זה, לא ראה דבספר הקדוש קנה כתב כן, גם הרמב"ם ז"ל בשני פרקים שלא נדפסו בהקדמתו לפי המשנה והמה בכתובים כתב א"כ הדרך לחקירתו אמאי אליהו זכור לטוב לא פשיט כל תיקו שבש"ס? ונראה דאליהו הנביא זכור לטוב, אשר היה מתגלה לאמוראים לא היה בכל בחינותיו, ואשר יתרץ קושיות ואבעיות הוא אליהו הנביא זכור לטוב בכל בחינותיו, ומצאתי סמך לזה מדברי רבינו האר"י ז"ל ומדברי מו"ה חסד לאברהם.

ועיין שם דהעיר החיד"א בהא דהאומר שמועה מפי חכם שפתותיו דובבת בקבר, דלכא"ו מה שכר הוא זה הלא בשעה שפתותיו דובבת אית ליה פסידא דאינו שומע החידושים במתיבתא דרקיעא? ותי' שם החיד"א ז"ל אכן הדבר פשוט מאד דהצדיק הווכה לזה, הנה נפשו רוחו ונשמתו קביע לה עידנא ושם ינחו בצל החכמה במתיבתא דרבנן, ונוסף עוד דהגוף אשר בקבר כשאומרים שמועה מפי יבא לי רוח חיוני ושפתותיו דובבות החידוש ההיא, והכי דייקי רבנן לומר שפתותיו דובבת בקבר, דככה יעשה לגוף אשר בקבר, וכן כתב התוס' בסוגיין ז"ל אגורה באהלך עולמים כשנשמתו בישיבה של מעלה שפתותיו נעות בקבר כאילו מדברת נמצא דבשעת אחת דר בשני עולמים עכ"ל.

ובדרך צחות י"ל דהגם דכפי מה דמשמע בזהוהר יש לו לאלהיו עונש בזה דיוצא ובא לכל ברית מילה וכמו שהביא החיד"א ההסבר, משום דאית ליה פסידא במה שלומדים אז במתיבתא דרקיעא, מכל מקום כליל פסח אי"ז עונש מכיון דכפי המבואר בזהוהר דכליל הסדר בא יבא הקב"ה וכל פעמליא של מעלה לשמוע סיפור יציאת מצרים מכל בני ישראל נמצא דבשעת הסדר אינם לומדים אז בפמליא של מעלה ואין אליהו מפסיד כלום.

ועיין בספר אמרי נועם בעניני פסח שכתב ז"ל: הענין מה שמקובל בפי כל אשר כליל פסח נתגלה אליהו לכל ישראל, נראה כי הוא על דרך אמרם שעל כן נתגלה אליהו בשעת ברית מילה יען שאמר (מלכים א') כי עזבו בריתך בני ישראל, על כן מוטל עליו לבא ולראות בעצמו קיום מצות מילה, כמו"כ לאשר אליהו אמר אם יהיה טל ומטר שלש שנים, ועל ידו נעצרו, מחויב הוא בעצמו לבא כליל פסח אשר אז הוא זמן השפעת הטל, שבירך יצחק ליעקב באותו לילה וכמו דאיתא בתרגום יונתן שם וכו' עכ"ל.

ועוד כתב שם בספר הנ"ל מה שאומרים העולם אשר אליהו הנביא בא לכל אחד מישראל כליל הראשונה של פסח, יש לומר בדרך הלצה קצת, כי כתוב ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונך, כי אמרו ז"ל ב"ק ס' כלבים בוכים מלאך המות בעיר, כלבים שוחקים אליהו הנביא בעיר, ואז כשהלך המשחית לבית המצרים, אז בא אליהו אל בני ישראל, (רליל פסח ה"ה), על כן הוכרחו הכלבים אז לשתוק, לא יכלו לא לצעוק ולא לשחוק, ולזה הרמוז ולא יתן המשחית לבוא אל, ר"ת אליהו עכ"ל.

עליו, ואין נוהגין כן להניח פתח פתוח, כי שכיח היוקא דגנבים, ונוהגים במדינות אלו למוזג כוס אחד יותר מהמסובין, וקורין אותו כוס של אליהו, עכ"ל. ולא ביאר החק יעקב השייכות של הכוס של אליהו להא דאנו מצפים לביאת אליהו כי בניסן עתידין ליגאל, ולפי דברי ר' זעליגמאן מובן כמין חומר, דמכניס כוס בעד אליהו הנביא, והבן.

ויש לציין דבשבת הגדול מפטירין את הפטורה "וערבה לה" וכו' ומסיימין הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא, ובהרבה מקומות אין אומרים את הפטורה הנ"ל אלא בערב פסח שחל בשבת, ולפי כל הנ"ל הרי שפיר מקדימים להוכיח את ביאת אליהו בערב פסח, שבלילה יבוא אליהו לבתינו לעריכת הסדר, והבן.

ולפי' מצינו מחילת עונות בליל הסדר, הכידוע דאין אליהו בא עד שהקב"ה מוחל עונות לכל הנמצאים עמו, כידוע בשם הבני יששכר (תשרי מ"ד אות ז) שכתב וז"ל: "שמעתי שיש באיזה מדרש, שאמר אליהו רבש"ע כיון שמדתי שאני מקנא, ולא אוכל לסבול חמא ופשע, פן יהיה אבי הבן המכניס לברית בעל עבירה, ולא אוכל לסבול, והשיב לו הקב"ה, הנה אכפר לו עונותיו, ואמר עוד פן יהיו הבעל ברית והמוהל בעלי עבירות, והשיב, השי"ת שיכפר לכל העומדים בברית, כך שמעתי שיש באיזה מדרש, ולא ראיתי, אבל ראיתי בס' אחד כתב ג"כ ששמע בשם המדרש, שכל העומדים אצל הכסא של אליהו מתכפרין עונותיהן, ולפי הדברים האלו פירשתי, תחת אשר קנא לא' ויכפר על בני ישראל וכו' עכ"ל.

אולם יש לעיין היאך אפשר לו לבוא בשעה אחת לכמה אלפים בתי ישראל. וראיתי בספר סודי רוי מרבינו יהודה החסיד (בחלק ב' בהלכות מלאכים) שכ' וז"ל ואליהו זכור לטוב ממונה על הרבה (מלאכים) ויש לו שלוחים הרבה, שהרי כשנמולים בשבת בהרבה

1. ועיין בספר מנחם ציון (להרה"ק ר' מנחם מנדל מרימאנוב זצ"ל) שכתב (בשבת הגדול) אשר לזה אומרים הפטרת וערבה בשעה ג' דוקא בשחל בו ער"פ, כי אחז"ל אין אליהו בא לא בע"ש ולא בעיו"ט כי העם טרודין, וא"כ הלא הגאולה תהיה ביום א' דפסח כי בניסן עתידין להגאל, ואליהו יבא יום מקודם כמ"ש הנה אנכי שולח את אליהו הנביא לפני בא יום ה', וא"כ איך יבא בע"פ הלא העם טרודים, אלא ודאי שיהיה אז שבת ערב פסח דאין העם טרודין שכבר הכינו את הכל בע"ש, ולזה אומרים הפטורת וערבה כי שמה נאמר האי קרא הנה אנכי שולח וכו' עיי"ש.

2. ובהגדה של פסח להמהר"ל (דברי נגידים) כתב דנהג המהר"ל לומר את הפסוק הנ"ל, הנה אנכי שולח לכם, בשעת פתיחת הדלת לשפוך חמתך עיי"ש.

3. באמת נלאו הרבה למצוא את המדרש הנ"ל, ומקור היותר קדום שמצאתי הוא בספר חמדת ימים (בעניני יום כיפור סוף פרק ז) שכתב וז"ל ומצוה רבה לרוץ היום (ביום כיפור) למצוה זו, ובפרט למה שאמרו כי אליהו שואל כפרת הנמצאים שם אצל כסאו וכו' עכ"ל.

ועיין שלחן גבוה (לר' יוסף מולכו נדפס בשנת תק"י) בהלכות מילה (ביו"ד סימן רסד ס"ק י"ב) שג"כ הביא את המדרש הנ"ל וכתב דלפי דברי המדרש אין אנו צריכים לבקש איש תם וישר להיות סנדק או מוהל, דכל העומדים שם הם מכופרי עון, וכן המנהג שלא לדקדק אחר זה, ועיי"ש דלבסוף מסיק דבוודאי ידקדקו אחר מוהל וסנדק יראי השם עיי"ש.

מקומות אך יהיה בכאן ובכאן אם יש תחומין למעלה מעשרה מנחים², אלא שיש לו שלוחים תחתיו עכ"ל.

אולם בדבריו משמע דרק בשבת צריך לשלוחים, אבל בחול אפילו אם מלים הרבה תינוקות ברחבי העולם, יכול לילך בלא שלוחים, מכיון דטס בארבע מיסוס בכל העולם כולו.

ועיין בספר הנצחון (לחבירו של המהרי"ל, רבי ליפמאן מילהוזן, שהתוכח הרבה עם הנוצרים) שכתב בפרשת לך על הפסוק המול לכם כל זכר, וז"ל: גם לגלגו על הכסא שמומינין לכבוד אליהו שהוא מלאך הברית, באמרם ביום אחד כמה מילות בעולם, ואיך יגיע לכולם: ודומה להאי דגרסינן בסנהדרין, אמר האי מינא, אמריתו כל בי עשרה שכינתא שריא, כמה שכינות אית לכו, אמר ליה אור החמה לך ולכולי עלמא, ומה חמה דחדא ממשרתיו זורחת לכל העולם, שכינה לא כל שכן (סנהדרין ל"ט), וכן השגחת אליהו לכולם, ועוד אשיב להם כפי הבנתם שבעצמו בא, ואומר מלאך המות יוכיח, שכמה מתים בעולם וכרעג אחד מגיע מסוף העולם ועד סופו, ואליהו נשתנה להיות כמו מלאך עכ"ל.

ובספר אזור אליהו בפרשת עקב הביא סמך לזה וז"ל וכמו ששמעתי שיש מדרש שבעת המילה הקב"ה מוחל עונות ישראל שעומדים בשעת המילה, גם אני הבאתי סמך לזה, ממה שנאמר בפ' שמות גבי משה, ויפגשו ויבקש המיתו ותקח צפורה צור ותכרות את ערלת בנה כו', וירף ממנו, דהיינו המלאך הירף ממושה, ולכאורה קשה אם היה עון במושה, על מה שמנע עצמו מלמול את בנו, א"כ מה מועיל כמה שצפורה מלה את בנה, עכ"ז הא מעל בזה ח"ו, אלא וודאי כיון שהיה בשעת המילה מחל לו ג"כ על עונו במה שמעל בזה.

ויש לסיים מש"כ בספר אור פני יצחק (להגאון ראב"ד ווארשא) דפעם אחת הפליג החדושי הר"מ ז"ל מצדקתו של הגאון הנודע ביהודה זצ"ל, וסיפר שבלייל פסח באמירת הגדה כשפותחין הדלת כשאומרים שפוך חמתך, היה הולך ומלווה את אליהו הנביא מכל המדרגות שאצל ביתו, ואמר לא שהיה רואה את אליהו הנביא, אך היה מאמין באמונה שלימה

2. ועיין בשו"ת חתם סופר בחלק ו' סימן צ"ח שג"כ הוקשה כנ"ל ועיי"ש תירוצו.

1. לר' אליהו הארשאווסקי זצ"ל רבה של דראהביטש. וידוע דהרב ישועות יעקב בעת הדפסת ספריו ביקש מר' אליהו הנ"ל בהיותו נער שיעבור על דבריו, ובישועות יעקב על חו"מ מתארו "האברך החריף המופלג" בהיותו רק י"ג שנים, וכן מוזכר בשואל ומשיב ובאבני צדק, והיה מחסידי השר שלום מבעלזא, השר שלום הושיבו בב"ד מיוחד, עם הדברי חיים ורבי שלו מקמינקא, לסדר חליצת בכורו רבי אלעזר, לאלמנת אחיו בנו רבי שמעלקא, פעם אחת נתעצם השר שלום, עם הרבנית הצדקת מרת מלכה, ואמר שאינו רוצה יותר להיות רבי, הסכימו שניהם להקריב את ריבם, לפני רבי אליהו וכאשר יפסוק בן יקום, הוא פסק שעל הרבי להמשיך להנהיג וקיבל כבר לחם בדמי הפסק.

שאליהו הנביא בא אז לכל אחד שבישראל, לכן היה הולך ומלוה אותו, וסיים שאמונה כזאת היא גדולה מגילוי אליהו.

וידועים הדברים שכתב בספר עשרה מאמרות להרמ"ע מפאנו (מאמר אם כל חי ח"ג סימן כ"ג) וז"ל "ואמרו" עליו על אליהו שהוא מקריב תמידין בבית המקדש, י"א אף על פי שהוא שָׁמֵם, י"ה שהרי בקדושתו עומד, ואָתִיא כי הא דתנינן בסוף עדיות, מקריבין אף על פי שאין בית, (ולכאורה הרי התמידין היו קרבנות ציבור שקנו ממצות המחצית השקל שתרמו בני, וא"כ מאין יש לו לאליהו בזמן הזה שקלים לקנות קרבנות, ע"ז כתב) **ואפשר** שננגזו לו קופות מתרומות הלשכה, כדי שיהיו באים משל צבור, ואינו רחוק להאמין שיהיו אבות העולם עומדים על גביו למעמד, והימן אסף וידותון משוררים, ומעורות הקדשים דכתיב בהו לו יהיה, אמרו שהוא עושה מגלות מגלות, וכותב זכיותיהם של כל אחד מישראל.

בהגדה של פסח (דברי חיים) כתב: פעם אחת אחר אפיקומן אמר רבינו בעל דברי חיים בזה הלשון ממש, הנה סופר לי מה שכתוב בעשרה מאמרות, אין פוחתין משה

יא. ועיין בספר שואלין ודורשין שכתב דאולי י"ל דמקורו מהא דאיתא ריש פ' פינחס על הא דכתיב והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם תחת אשר קנא לאלקיו ויכפר על בני ישראל ע"כ, וקאמר שם בספרי לכפר על בני ישראל לא נאמר כאן אלא ויכפר על בני ישראל שעד עכשיו לא זו, אלא עומד ומכפר עד שיחיו המתים, ע"כ, ובזית רענן על הילקוט כתב וז"ל עד שיחיו המתים שפינחס הוא אליהו עכ"ל.

יב. ובס' תפארת שלמה אחרי פר' ויחי כתב וז"ל, במוסף לראש חודש ובשירי דוד עבדך הנשמעים בעירך, נשמעים הוא לשון הוה, על דרך שאמרו חכמינו ז"ל מגילה דף י"א שמעתי שמקריבין אף על פי שאין בית, פירוש כי גם בזמן הזה, אף על פי שאין בית, עם כל זה בית המקדש שלמעלה עומד בתיקונו, ומיכאל המלאך כהן גדול, עומד ומקריב בכל יום ושירי דוד עוד נשמעים בבית המקדש שלמעלה, ביום ראש חודש, כמו מאז בבית המקדש עכ"ל.

יג. בספ"ק ייטב לב פרשת אמור כתב וזה לשונו "מקובלני ממוזלה"ה בעל המחבר ספר ישמח משה, כי פעם אחת אחר שסיים תפלת י"ח, עלה בלבו להתפלל לראות הדבר הנ"ל, האמור בעשרה מאמרות, ועם לבבו אמר, אולי קיימא לי שעתה ואזכה לראותו, ותיכף התפלל על זה, ומילא ה' שאלתו וראה עין בעין את אליהו מלובש בבגדי כהונה, עומד ומקריב התמיד כסדרו, ודבריו הללו נודעו לרבים" עכ"ל ק.

ובספר תהלה למשה כתב ע"ז חתנו הגה"ק מוועלאווא זצ"ל, ששמע מפ"ק אא"ז הגה"ק הייטב לב, שלאחר שספר לו זקינו בעל הישמח משה את העובדא הנזכר, שאלו אם היה אליהו הנביא מלובש בשעת הקרבה בשמונה בגדים ככהן גדול, או בארבע ככהן הדיוט, והשיב לו שרק בארבע, והוא פלא!

יד. ובדרושים ואגדות חתם סופר (ריש פרשת כי תשא) אחר שהביא את דברי הרמ"ע מפאנו כתב, ולפע"ד פשוט מאוד שלוקח מצינורי השפע שיורד פרנסת כל אחד מישראל, מפריש לעצמו שיעור מחצית השקל, וממנו מקריב כבשים של אש מסתמא, וידוע שהשפע היורד על ידי הצינורות היא הנקראת שמן על ראשך לא יחסר, והיינו דמרמו קרא, כי תשא את ראש בני ישראל בשתצטרך להפריש מראש בני ישראל דייקא, היינו משפע שלהם, והיא לפקודיהם, לחסרונם, שחרב בית המקדש, ונתנו איש כופר נפשו וגו' עכ"ל ק.

מלאים המבוקרים במקדש, וויא זענען די ששה מלאים אהין געקומען ווען דאס בית המקדש איז חרוב געווארען בעונותינו הרבים? מען האט זיי גענומען למדבר, און אליהו קונה נקיבות ביומא דשוקא² והם פרים ורבים, ומכאן אליהו מקריב בכל יום שני קרבנות אחד בבוקר ואחד בערב וכו', כמו כן כל פסח אליהו מקריב קרבן פסח.

ומוסיף הגם בקרבן פסח כן הוא, דבכל פסח אליהו מקריב קרבן פסח, ומביא לצדיקי הדור ממנו, אף שאין אנו בארץ ישראל, אליהו מביא אוירא דארץ ישראל, ואוירא דירושלים, ויושבים ואוכלים מהקרבן פסח, לצד ישראל, ואוירא דירושלים, ויושבים ואוכלים מהקרבן פסח, ומי שאינו במדרגה זו שאליהו יביא לו, בזה שהוא דבוק בצדיקי הדור, ומאמין שהם אוכלים נחשב להם כמו שאכלו בעצמם, ואל תאמר שהוא ברוחניות אלא בגשמיות, דהיינו חחיכה מהקרבן פסח ממש, וידוע הסיפור בזה שסיפרו על הדברי חיים שראו עליו בעת אכילת האפיקומן כאוכל בשר ממש והיה נוטף שומן מפיו הק'.

מו. וכתב בספר חקל יצחק בפרשת פנחס ששמע אומרים דכאשר דיבר מזה הגה"ק מצאנו אמר כי בעת שנחרב בית המקדש נשארה לשכת הטלאים מלאה בטלאים ונגנזו, והם פרים ורבים, ומהם מקריב אליהו, אבל קשה לו ע"ז דהא איתא בתענית פ"ד מ"ו דבשבעה עשר בתמוז בטל התמיד, ופרש"י והרע"ב שלא היו עוד כבשים להקריב מפני שבאה העיר במצור, וא"כ לא נשארו טלאים בשעת החורבן, ועוד הא התמיד היה קרבן עולה והוא זכר וא"כ לא היו בלשכת הטלאים רק זכרים ולא נקבות ואינם יכולים לפרות ולרבות, ואולי טעה השומע מהדברי חיים ולא הבין טוב כוונת הדברים עכ"ל.

ונבאו בניכם

כל מזה שהאדם עושה בסתר אם טוב ואם רע, הקב"ה מביאו לידי גלוי וקונה שם טוב או שם רע. ובני ישראל, אם אינם נביאים הם בני נביאים ומכירים את כל אדם ומחזיקים אותו לפי מה שהוא.

(פלא יועץ ערך שם טוב)